

Motion till riksdagen 2016/17:146

av **Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD)**

med anledning av prop. 2015/16:199 Vildsvin och viltskador

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår delvis propositionen i den del som berör utfodring av vilt.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utfodring av vilt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kameraövervakning av vilt och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Regeringen har överlämnat proposition 2015/16:199 Vildsvin och viltskador till riksdagen. I propositionen föreslås ändringar i jaktlagen, med innebörd att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna meddela förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn. I propositionen finns också ett förslag om ändring i jaktlagen avseende skyndsamhetskrav i mål om jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn. Vidare går regeringen i svaromål i frågan om kameraövervakning av vilt.

Utfodring av vilt

Svenska markägare och jakträttshavare är enligt 4 § andra stycket jaktlagen skyldiga att bedriva viltvård. Samma lag är tydlig med vad viltvård innebär: ”I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt”. Det är en ordning som huvudsakligen fungerar bra. Det är bl.a. tack vare markägarnas och jägarnas insatser för att upprätthålla skyddande livsmiljöer, utfodra och genom jakt reglera viltstammarna som vi har livskraftiga stammar av både jaktbart och annat vilt.

Viltutfodring är en viktig och självklar del av den svenska viltvården. De två främsta skälen till utfodring av vilt är att stödja och avleda. Stödjande utfodring görs främst under vintern då viltet har svårt att få tag i föda. Avledande utfodring syftar till att hålla viltet borta från åkrar och skogsplanteringar eller för att leda bort viltet från vägar och på sätt undvika trafikolyckor.

Under de senaste årtiondena har vildsvinsstammen etablerat sig i nya områden och vuxit mycket snabbt. Det har fått till följd att viltskadorna i jord- och skogsbruket och trafiken framför allt i de södra och mellersta delarna av landet har ökat. Siffrorna varierar mellan åren men under 2015 inrapporterades drygt 4 300 trafikolyckor med vildsvin, och ca 42 700 ton spannmål förstördes av vildsvin under 2014. Vi tar det här problemet på stort allvar. Avledande utfodring kan i vissa fall vara en viktig metod för att begränsa vildsvinens skador för de areella näringarna.

Vi ser det dock framför allt som mycket angeläget att få till stånd ökad avskjutning av vildsvin för att minska stammens tillväxt och utbredning. En viktig del i att öka avskjutningen är att underlätta avsättningen för viltköttet genom bl.a. regelförenklingar och andra insatser.

När det gäller utfodring av vilt förekommer det tyvärr avarter, särskilt i samband med utfodring av vildsvin, vilket på en del håll orsakar stora problem. Klövvilt utfodras i vissa fall på ett felaktigt sätt i syfte att tillgodose att större stammar av jaktbart vilt upprätthålls, vilket kan leda till att stora grupper vilt koncentreras till ett område. Grödor och skog i utfodringsplatsens omgivning kan i sådana fall drabbas av skador.

Detta är en problematik som måste adresseras och därför gav alliansregeringen 2013 ett tilläggsdirektiv till jaktlagsutredningen, för att frågan skulle utredas, utöver de förändrade definitioner som gjordes för att förtydliga vad som är tillåtet djurfoder. Utredaren lämnade sitt delbetänkande, Vildsvin och viltskador (SOU 2014:54), till regeringen 2014. Delbetänkandet innehåller ett antal förslag på hur problemen med felaktig och överdriven utfodring och påföljande skador ska kunna regleras. Regeringens proposition utgår från delbetänkandets förslag. Dock är regeringens förslag långtgående, otydliga och oprecisa och riskerar att orsaka mer skada än nytta. Följden av detta är att det som i vissa fall är ett problem för landsbygden inte löses på ett snabbt och bra sätt, vilket vi anser är beklagligt.

De föreslagna förändringarna avseende utfodring i jaktlagen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna utfärda generella förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn. Det är ett väldigt långtgående förslag som riskerar att skapa problem för stora delar av viltvården, snarare än att avgränsas till att lösa problemen i de fall sådana finns. Ett generellt förbud kan exempelvis leda till att stödjande eller avledande utfodring försvåras och kanske helt uteblir, med följderna att viltstammarna blir svårare att kontrollera, vilket kan leda till att viltolyckor i trafiken liksom viltskador i grödor och skog tvärt emot intentionerna riskerar att öka.

Många markägare och jakträttsinnehavare har byggt upp näringsverksamhet omkring jakten, i vilka utfodring och åtling är en nödvändig del. Den arbetstid och de kostnader som har lagts ned i sådant arbete riskerar att förlora sitt värde, om ett generellt förbud mot utfodring utfärdas. Reglerna om utfodring bör, med hänsyn till det som har anförts, förändras på ett sätt som fokuserar på att lösa problemen när sådana uppkommer, men som inte riskerar att slå mot verksamheterna generellt.

Dessutom finns viktiga aspekter avseende intrång i äganderätten och begränsningar i rätten att nyttja sin mark i regeringens förslag och det är tveksamt om de mycket

långtgående åtgärderna kan anses stå i proportion till de problem som ska lösas. Redan nu finns lagstiftning som sätter ramar och begränsningar för äganderätten, exempelvis i 3 kap. jordabalken, där åtgärder som inskränker eller skadar andras egendom regleras: ”Var och en skall vid nyttjande av sin eller annans fasta egendom taga skälig hänsyn till omgivningen”. Utfodring måste enligt denna lag ske på ett sätt som innebär att hänsyn tas till omgivningen så att inte annans egendom skadas. Även miljöbalken behandlar i ett kapitel hänsynstagande till andra.

Ett generellt förbud, eller långtgående begränsningar, kan dessutom inverka negativt på den biologiska mångfalden, eftersom viltvårdsåtgärder såsom anläggande av fältkantsremsor eller våtmarker blir mindre lönsamma och sannolikt minskar i omfattning.

Vidare gör otydligheten i propositionen att regeringens förslag riktas mot utfodring av allt vilt. Det innebär att utfodring av bl.a. fåglar kan förbjudas, vilket knappast kan ha varit regeringens avsikt. Vi vill därför betona att det tydligt ska framgå att det är felaktigt och överdriven utfodring av klövvilt som avses. En annan problematik i förslaget kring utfodring av vilt är att det lämnar för stort tolkningsutrymme till myndigheter. Det måste vara tydligt vilka regler som gäller; det är inte rimligt och rättssäkert när tjänstemän på myndigheterna måste gissa sig till vad som gäller.

Ytterligare ett problem med regeringens förslag är hur definitionen av utfodring ska se ut. Gränsdragningen mellan åtling och utfodring är svår, kanske till och med omöjlig, att göra i praktiken. Exempel på svåra gränsdragningar är huruvida fältkantsremsor som skapats för att främja blomster och pollinatörer ska betraktas som utfodring bara för att vilt kan gömma sig där. En annan problematik är hur myndigheter ska bedöma om en bit jordbruksmark lämnats oskördad medvetet eller omedvetet. Ett tredje exempel är huruvida utfodring plötsligt blir åtling om ett jaktorn sätts upp i anslutning till en foderplats.

Vi ser stora risker med att den ordning som föreslås, där exempelvis Naturvårdsverket och länsstyrelserna kan komma att hantera generella förbud eller långtgående villkor, skapar en situation där processer och juridiska prövningar, i stället för frivilliga överenskommelser, blir huvudregel snarare än undantag. En sådan ordning vore olycklig, av många skäl. Förslaget riskerar ur det hänseendet att leda till ökad myndighetsbelastning i form av mer handläggning av undantagstillstånd för utfodring av vilt.

Det finns anledning att påtala att utfodring och andra sätt att locka vilt redan i dag regleras i 34 § jaktlagen. En ny reglering bör ta sin utgångspunkt i och bygga vidare på nuvarande regelverk, i stället för att lägga långtgående och generella förbud och villkor som riskerar att påverka all verksamhet.

För att komma till rätta med felaktigt och överdriven utfodring bör principen om frihet under ansvar, som är en bärande del i den svenska viltvården, vara utgångspunkten. Eftersom topografiska förutsättningar och viltstammarnas sammansättning kan skilja sig kraftigt åt inom län och enskilda kommuner, bör lokalt grundad hänsyn i största utsträckning tas. Till exempel kan samråd och frivilliga samarbeten mellan markägare vara en god väg framåt och för detta kan de regionala viltförvaltningsdelegationerna vara behjälpliga.

I andra länder finns regler som innebär att när utfodring eller åtling av klövvilt sker närmare än ett visst avstånd från en grannfastighet så krävs skriftligt tillstånd från ägaren till grannfastigheten. En reglering som medför ett sådant krav är enligt vår mening mer rimlig, eftersom den tar sin utgångspunkt i att i första hand skapa

överenskommelser mellan berörda parter och att det endast i de fall man inte kommer överens övergår i myndighetsprövning.

Vi anser att möjligheten att utfärda förbud i enskilda fall bör kunna finnas när andra lösningar inte visat sig vara möjliga. När det går att påvisa påtaglig skada ska det också vara möjligt att utföra ett förbud mot utfodring av vilt. Allvarliga skador till följd av utfodring bör regleras genom någon form av foderrekvisit. Förbudet bör dock endast omfatta det berörda området och vara tidsbegränsat. Regeringen bör återkomma med nya förslag som tar hänsyn till ovan nämnda aspekter kring utfodring av vilt.

En annan aspekt som är viktig ur ett mer övergripande perspektiv är att viltköttet måste tas till vara på ett bättre sätt. Viltkött är klimatsmart och leder till mindre miljöpåverkan jämfört exempelvis med att föda upp tamboskap. Det är viktigt att se till möjligheter och potentialen med viltköttet i samband med att viltstammarna regleras. Det behövs fler och bättre åtgärder som förenklar möjligheterna att få ut mer viltkött till privatpersoner, butiker och restauranger.

Kameraövervakning av vilt

Propositionen tar i kapitel 6 upp frågan om kameraövervakning av vilt. Regeringen bedömer att det i nuläget inte finns förutsättningar för att gå vidare med jaktlagsutredningens förslag om att ersätta tillståndsplikten för kameraövervakning med ett anmälningsförfarande. Detta trots att riksdagen i betänkande 2014/15:JuU15 tillkännagav för regeringen att regeringen bör överväga att införa ett undantag från tillståndsplikten när det gäller kameraövervakning av vilt. Tillkännagivandet lutar sig mot förslaget från jaktlagsutredningen. Dessutom tillstyrker en majoritet av remissinstanserna jaktlagsutredningens förslag.

Det bör i sammanhanget nämnas att kameraövervakning av vilt har bidragit till den svenska forskningen och kunskapen om vilt. Ett bra exempel är det av EU-kommissionen prisbelönta Mårdhundsprojektet, i vilket kameraövervakning av vilt har bidragit till att stoppa invandringen av mårdhund till Sverige.

Vi ser att ökad kameraövervakning av vilt har god potential till att stärka kunskaperna om de svenska viltstammarnas sammansättning, storlek och rörelsemönster. Ju större kunskap vi har om viltstammarnas förutsättningar, desto större möjligheter har vi att i tidiga skeden hindra att invasiva viltarter etableras, göra insatser mot smittsamma sjukdomar och stoppa att farliga parasiter får fäste i landet. Dessutom kan rovdjursinventeringen stärkas, särskilt i Mellansverige, där snöfattiga vintrar ofta försvårar inventeringen. Genom att markägare och jakträttshavare tillåts övervaka sina åtelplatser, kan viktiga insatser för den svenska faunan göras.

Det främsta argumentet mot kameraövervakning vid åtelplatser är att skydda enskilda individers integritet. Vi anser att det bör kunna hanteras genom att förslaget kompletteras med att övervakat område tydligt ska märkas ut med skyltar. Vi anser, med hänsyn till vad som anförs ovan, att jaktlagsutredningens förslag om att tillståndsplikt för kameraövervakning av viltåtel ska ersättas med en anmälningsplikt. Regeringen bör snarast gå riksdagens tillkännagivande till mötes och återkomma med ett förslag på hur detta ska genomföras.

Kristina Yngwe (C)

Jonas Jacobsson Gjörtler (M)

Lars-Axel Nordell (KD)

Lars Tysklind (L)